

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Кириченко Є.М.

аспірант,

Науковий керівник: Осецький В.Л.

доктор економічних наук, професор,

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

СУЧАСНІ МІЖНАРОДНІ МЕТОДИКИ ВИМІРЮВАННЯ ТА ОЦІНКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАГАТСТВА (НА ПРИКЛАДІ СВІТОВОГО БАНКУ)

Методика вимірювання та оцінки національного багатства, розроблена фахівцями Світового банку з метою встановлення відповідності економічного курсу країни цілям сталого розвитку, визначення чистої вартості активів у розпорядженні держави в певний період часу, а також відображення змін у співвідношенні цих активів. Дана методика не має аналогів, оскільки розрахунки базується на глобальному масиві даних для 141 країни в період з 1995-2014 рр., та масштабних опитуваннях домогосподарств. Експерти Світового банку наголошують на людському капіталі, як на ключовому факторі зростання багатства національних економік. В рамках підходу обліку багатства (англ. – *wealth accounting approach*), Світовий банк надає наступне визначення національному багатству: «Національне багатство – допоміжний до ВВП, агрегований показник, що надає інформацію про довгострокові перспективи економічного зростання за рахунок систематичного відстеження динаміки змін активів; включає в себе всі активи, що лежать в основі формування національного доходу: увесь виробничий капітал (фабрики та дороги), природний капітал (ліси та вода), людський капітал (знання й вміння), а також чисті іноземні активи (рис. 1).

Таким чином, національне багатство визначається за формулою:

Національне багатство = Природний капітал + Виробничий капітал + Людський капітал + Чисті іноземні активи.

Необхідність розрахунку даного показника обумовлена недосконалістю показника ВВП при оцінці економічного розвитку країни, про що вперше наголосив лауреат Нобелівської премії з економіки Джозеф Стігліц на початку 2000-х років. Тому, експерти Світового банку пропонують застосування альтернативного чи комплементарного показника, який би краще відображав динаміку та тип економічного розвитку країни (екстрактивний/інклюзивний). На відміну від ВВП, що враховує лише поточні доходи, *показник національного багатства* дозволяє оцінити перспективи та стійкість

зростання економіки, відповідність стратегічних пріоритетів держави цілям сталого економічного розвитку. Оцінка національного та світового багатства здійснюється на основі сукупних показників: природні ресурси (ліси та корисні копалини), людський капітал (доходи населення протягом життя), матеріальний капітал (споруди та інфраструктура), а також чисті іноземні активи. Згідно зі звітом Світового банку «Зміни багатства націй 2018» (“The Changing Wealth of Nations 2018”), у світовому масштабі, близько 64% багатства припадає на людський капітал, 27 % – на виробничий капітал, а 9% – на природні ресурси (Табл. 1).

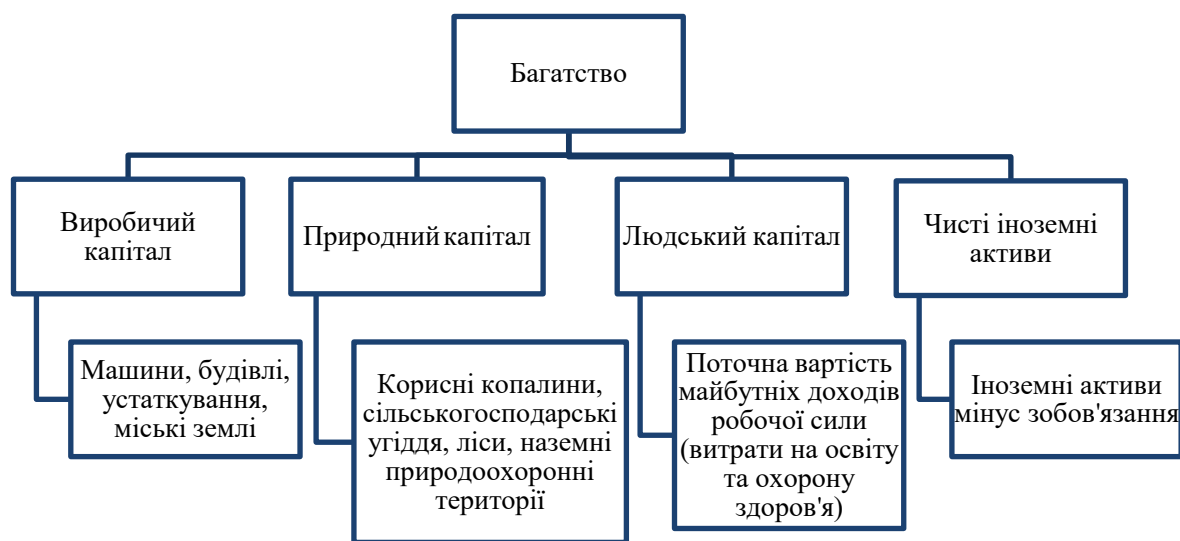

Рис. 1. Багатство за класами активів. Джерело: Світовий Банк [1]

Таблиця 1

Багатство за класом активів для країн з різним рівнем доходів, 2014 рік

Вид активу	Країни з низьким рівнем доходів	Країни з нижчим за середній рівнем доходів	Країни з вищим за середній рівнем доходів	Країни з високим рівнем доходів (не члени ОЕСР)	Країни ОЕСР	Світ
Виробничий капітал (%)	14	25	25	22	28	27
Природний капітал (%)	47	27	17	30	3	9
Людський капітал (%)	41	51	58	42	70	64
Чисті іноземні активи (%)	-2	-3	0	5	-1	0
Всього (%)	100	100	100	100	100	100
Світове багатство (млрд дол. США)	7 161	70 718	247 793	76 179	741 398	1 143 249
Світове багатство на душу населення (тис. дол. США)	13 629	25 948	112 798	264 998	708 389	168 580

Джерело: Світовий Банк [2]

По країнах ці пропорції істотно різняться: в державах з середнім рівнем доходів частка природного капіталу може сягати 25%, у бідних – 47%. У країнах ОЕСР з високим рівнем доходів, обсяг природного капіталу на душу населення в 2014 році в 3 рази перевищував показник бідних країн, хоча його частка в загальній структурі багатства становила лише 3%. Це свідчить про те, що розвинуті країни не вичерпують природні ресурси, дотримуючись політики сталого економічного розвитку. Варто зазначити, що зростання чисельності населення суттєво впливає на динаміку національного багатства. Для країн з низьким рівнем доходів збільшення чисельності населення призводить до уповільнення темпів зростання, або зменшення багатства на душу населення.

Динаміка зростання національного багатства, в першу чергу, залежить від типу економічного розвитку країни. Екстрактивний тип призводить до поступового зникнення природного капіталу, деградації природних ресурсів та майбутніх економічних втрат, що негативним чином впливають на розвиток людського капіталу. Інклюзивний тип розвитку передбачає ефективне залучення факторів виробництва задля створення інноваційної, високотехнологічної економіки.

Таким чином, експерти Світового банку дійшли висновку, що в країнах з високим рівнем доходів активно задіяний людський капітал, в той час як природний капітал відіграє незначну роль в накопиченні багатства. У бідних країнах природний капітал становить близько половини «портфелю» багатства, у той час як людський капітал недостатньо задіяний (< 30%), або не задіяний зовсім (< 10%). Недостатнє залучення людського капіталу у формуванні національного багатства країни призводить до зростання рівня безробіття та декапіталізації. Тобто, основою багатства вважається саме людський капітал, а не інші види активів. Чисті іноземні активи відіграють дуже незначну роль у накопиченні багатства та зростанні добробуту країн, й здебільшого мають від'ємне значення, особливо для країн, що розвиваються.

Список використаних джерел:

1. Lange, G.M., Q. Wodon, and K. Carey, editors, *The Changing Wealth of Nations 2018: Building a Sustainable Future*, Washington DC: The World Bank. URL: <http://pubdocs.worldbank.org/en/300601517332742001/CWON-Infographic-online-final.pdf>.
2. *Wealth Accounting*. World Bank Data Catalog. URL: <https://datacatalog.worldbank.org/dataset/wealth-accounting>.